

169 . Scânteia | Județ: Iași | Punct: Dealul Bodești/La Nuci | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 98925.01

Perioade: Preistorie

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu

Tipuri sit: exploatare/carieră

Categorii sit: Domestic

Autori: Linda Ellis, Maria Geba, Arina Hușleag, Cornelia Magda Lazarovici Mantu, Maria Știrbu, Senica Țurcanu

Instituții: San Francisco State University, USA, Complexul Muzeal Național "Moldova", Iași, Complexul Muzeal Național "Moldova", Iași, Institutul de Arheologie, Iași, Centrul de Cercetări Biologice, Academia Română, Filiala Iași, Complexul Muzeal Național "Moldova", Iași

Raport

În localitatea Scânteia, județul Iași, în punctul Dealul Bodești/La Nuci, se află o așezare Cucuteni A3, relativ bine păstrată, care face obiectul unor cercetări arheologice sistematice începând din 1986. Așezarea este relativ bine păstrată, cu excepția părții de NV, afectată în anii '80 de construirea unui baraj pentru lacul artificial, amenajat pe cursul unui mic pârau. Au fost cercetate integral sau parțial mai multe locuințe cu platformă de lemn și lut, cu amenajări interioare și exterioare, sau locuințe cu podea de lut (L1, construcție sanctuar). Alături de locuințe au fost investigate și mai multe gropi, ca și un mormânt de înhumăție. Judecând după inventarul arheologic (aflat în totalitate la Muzeul de istorie al Moldovei din Iași), dar și după structurile descoperite, așezarea studiată reprezintă una principală, poate centru tribal și de cult.

Cercetările arheologice din anul 2005 au avut ca obiectiv principal verificarea informațiilor cu privire la existența sistemului de fortificație al așezării, oferite de prospecțiunea magnetică (1), vizibil și pe fotografiile aeriene ale zonei. La cercetările arheologice au participat și studenți de la Universitatea San Francisco, conduși de Prof. Dr. L. Ellis și de la UAIC Iași.

În acest sens, pentru surprinderea fortificației așezării, am trasat în marginea de E a acesteia, de la punctul fix 1, o suprafață de control, Suprafața VII, de 28 x 2 m, orientată E 16° - V48° (caroiaj din 2 în 2 m, dinspre V). Cu acest prilej, exact în colțul de V al suprafeței au fost identificate, resturi dintr-o locuință cucuteniană, L13, iar spre E de aceasta, valul și șanțul de fortificație al așezării.

Locuința 13. Din cauza fondurilor restrânse de care am dispus, am decis să ne ocupăm în principal de problemele privind fortificația așezării, motiv pentru care nu am dezvelit întreaga locuință. Resturi de pereți (4 x 4 cm sau 5 x 4 cm) și fragmente de platformă (unele mai mari, de 16,5 x 13 cm; 16 x 9 cm; 15,5 x 14 cm; 12,5 x 11 cm; cu impresiuni de nuiel, 12 x 8 cm și 9 x 8 cm; cu impresiuni de lemn, cu diametrul de 6 cm, de 12 x 10 cm) provenind de la L13 au fost identificate pe o suprafață de 1,25 x 1 m în partea de V a Suprafeței VII, la adâncimea de 0,29 m. În apropiere de acestea au apărut fragmente de vase, oase și pietre, pe o suprafață de aproximativ 2 m lungime (-0,33 -0,40 m). Sporadic, astfel de materiale, ce ar putea fi legate de zona adiacentă a locuinței, au fost descoperite și în carourile 3-4. Fragmente ceramice, oase de animale și pietre de mici dimensiuni, sporadic au apărut și mai jos, până la adâncimea de 0,80 m, fiind în legătură cu un nivel de locuire mai vechi, cu mai multe gropi (Gr. 212-219). Gropile, de forme și dimensiuni diferite au fost identificate în apropiere de L13, până în apropiere de valul așezării. Trei dintre gropile descoperite (209, 210, 211) au fost săpate de sub nivelul locuinței, iar celelalte sunt chiar mai vechi. Toate conțineau puțin material arheologic (fragmente ceramice, oase, pietre).

Fortificația așezării. La circa 7 m distanță spre E de L13 apare în terenul arabil, dar și în profil un pământ de culoare mult mai deschis, gălbui, cu o lățime de cca. 12 m pe direcția E - V, care probabil că

reprezintă ceea ce a mai rămas din valul adiacent șanțului de apărare. Reamintim, că din informațiile culese de la localnici, ultima îndreptare a solului pe suprafața așezării a avut loc prin anii 1960-1970. În porțiunea valului, carourile 4-10, între 0,30-0,89 m au apărut sporadice materiale arheologice, constând din cioburi Cucuteni A, oase de animale, fragmente mici de chirpici, așchii de silex și pietre. Nu au fost identificate nici un fel de amenajări.

La cca. 2,10 m distanță de val, la 0,50 m de la suprafața actuală a solului, am descoperit un șanțuleț de formă aproximativ trapezoidală (lat de 1,20 m în partea superioară și 0,70 m, în cea de jos) care dispărea la adâncimea de 1,15 m. Pământul din umplutura șanțulețului era negru brun închis la culoare, ceva mai deschis la partea superioară. În această umplutură au fost descoperite puține fragmente ceramice cucuteniene, mai ales de mici dimensiuni, câteva oase și melci. Considerăm că acesta poate fi legat de amenajările efectuate pe suprafața așezării în timpul celui de al doilea război mondial, sesizate în mai multe campanii de săpături arheologice. Amenajări legate de același moment au fost identificate și în extremitatea estică a Suprafeței VII, în carourile 19-20, dar ele au fost distruse de lucrările agricole.

Imediat în vecinătatea șanțulețului începe șanțul de apărare al așezării cucuteniene. Acesta a fost surprins la 0,50 m, iar fundul său era la -2,60 m. Șanțul de apărare are o lățime de aproximativ 10,25 m și ar putea fi poate încadrat în categoria celor în forma literei "U". În prima parte (0,15 m în capătul de V -0,50 m în zona centrală -0,35 m în capătul de E) solul era compact, de culoare cafenie închisă; urma apoi partea cea mai consistentă (-0,50 m în capătul de V -1,45 m în zona centrală -0,25 m în capătul de E) formată dintr-un sol de culoare negricioasă, cu mulți carbonați, de aspect sfărâmbicios; ultima parte a șanțului consta dintr-un pământ hleios, cafeniu-negricios, cu mai puțini carbonați decât stratul anterior (0,10 cm în capătul de V -0,50 m în zona centrală -0,10 m în capătul de E). În interiorul șanțului de apărare, până aproape de fundul acestuia au fost descoperite sporadic fragmente ceramice cucuteniene, extrem de mici, atipice, bucățele mici de chirpici arși, pietre și chiar cochilii de melci (*Helix*).

Pe baza descoperirilor din această campanie, putem conchide că așezarea Cucuteni A3 de la Scânteia a fost apărată cu un șanț, iar valul de apărare era amplasat la mică distanță de acesta, pe partea dinspre locuințe. Având în vedere aceste descoperiri, pentru următoarele campanii arheologice avem în vedere secționarea sistemului de apărare pe aceeași latură, dar ceva mai la sud de zona cercetată în 2005, ca și investigarea lui pe laturile de S și de V ale așezării, pentru confirmarea rezultatelor, observarea unor eventuale detalii legate de construirea acestuia și pentru stabilirea concluziilor.

Analize.

În timpul săpăturilor arheologice, Prof. L. Ellis a prelevat probe de sol, în vederea stabilirii concentrației de fosfat, din zonele locuite și din cele adiacente, ca și din șanțul de apărare.

Materialul arheologic descoperit în 2005, relativ sărăcăcios, comparativ cu campaniile anterioare, datorită zonei investigate (marginea de NE a așezării, la marginea zonei cu locuințe), se află la Muzeul de istorie a Moldovei din Iași, pentru curățare și întregire.

Paleofauna.

În anul 2005, materialul paleofaunistic descoperit este destul de sărac, doar 263 piese osoase, din care s-au putut determina până la specie doar 163 de piese. Pentru restul de 100 de piese osoase, reprezentate prin așchii, putem doar să menționăm că aparțin mamiferelor. Din cele 163 de piese determinabile, doar două nu aparțin mamiferelor, ele fiind reprezentate prin 2 cochilii de melc (*Helix*).

Analiza acestui material relevă predominarea mamiferelor domestice (96,27%) cele sălbatice fiind foarte slab reprezentate (3,72%).

Dintre mamiferele domestice, ca frecvență, pe primul loc se situează ca de altfel, în majoritatea așezărilor neolitice (2-7), bovinele, cu un procent de 47,82%. Numărul indivizilor aproximați este de cca. 8, din care 75% sunt maturi și doar 25% tineri. Pe locul al doilea, cu un procent de 24,22% se situează resturile aparținând porcinelor, iar pe locul al treilea cu o diferență procentuală de mai puțin de 2%, se plasează ovicaprinele. Numărul indivizilor este de cca. 9 pentru porcine și 8 pentru ovicaprine, dar în timp ce la primele procentul indivizilor tineri este de 44,44%, la cele de al doilea este de 12,50%. În sfârșit ultimul loc,

cu un procent de 1,86%, îl ocupă câinele, situație de altfel iarăși comună pentru toate așezările neolitice (2-7).

În ceea ce privește mamiferele sălbatice am identificat doar trei specii: *Bos primigenius*, *Cervus elaphus* și *Sus scrofa ferus*. Piese de osoase aparținând acestor specii sunt în număr de 6, din care 3 provin de la bour, 2 de la cerb și 1 de la mistreț.

Structura materialului paleofaunistic sus menționată ne îndreptățește să concluzionăm că locuitorii cucutenieni de la Scânteia aveau ca ocupație de bază alături de cultivarea plantelor, creșterea animalelor, vânătoarea fiind o ocupație secundară.

Prezența cerbului și a mistrețului ne indică că zona era bine împădurită. Având în vedere că hrana de bază a mistrețului este jirul și ghinda, putem afirma că fagul și stejarul intrau sigur în componența pădurilor din această zonă și din acea perioadă.

Obiectivele cercetărilor viitoare: în campania 2006 ne propunem să investigăm sistemul de fortificație de pe laturile de E și de S, pentru a verifica dacă a existat sau nu și o palisadă, alături de șanțul și valul descoperit. Viitoarele cercetări ne vor permite să facem precizări și cu privire la distanța dintre locuințe și sistemul de fortificație și sperăm că vor aduce noi informații cu privire la modalitatea de construire a acestuia. [Magda Mantu]

Informații suplimentare online

[Raportul 3498 din cronică.cimec.ro](http://raportul3498.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
